

מחרדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיק (קידושין ל)

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליח
395-6

חודש ניסן

בסיכומי דף היומי - 'במודדים'

לעילוי נשמת אבינו יוקר יאבו פאראים מייסד פפעל 'מחודדים'
הגה"ח רבי פינחס רוזנבוים זצ"ל בן הרה"ח רבי בנימין ביינוש זצ"ל
נלב"ע בצפרא יאבטא לסדר 'בקרובי אקדיש' כ"ו ניסן תשע"ז
הוא הגבר אשר יסד ויאכלל פפעל חסידו זה לדיכוי הרבים
יהא נא לעילוי נשמתו בגניזי ברוינים

ת"נ צ"ב ב"ה

דבר המערכת

להסיר מכשול !!!

האם אתה רוצה להיכשל במצות אכילת מצה פחות מהשעור? או לאכול מצה בערך כזית ולא כזית ממש, ובכך לבטל מצוה חביבה זו המזדמן פעם אחת בשנה בלבד?

ודאי שלא!!! חס וחלילה, מאן דכר במיה!

אבל לצערנו נכשלים הרבה בקיום מצות תלמוד תורה ולא יצאו ידי חובתם !!!

לא מחמת חוסר יראת שמים רק מחמת חוסר ידיעה.

האם ידעת שמצות תלמוד תורה נלמדת מהפסוק 'ושנתם לבניך', ופירשו חכמינו זכרונם לברכה שהמצווה היא שיהיו דברי תורה מחודדים בפיק. וכן הביא הרמב"ם (ספ"מ מ"ע מצוה י"א) שזהו גדר המצוה. וברש"י במסכת קידושין (ל'). כתב, שהפירוש וצורת קיום מצות תלמוד תורה הוא 'ושנתם' לשון שינון, וחזור עליהם ודוק בעומקם. נמצא שהלומד לימוד ולא חזר עליו כדי לסכם ולחדד הרי חסר לו בקיום המצוה, ודומה ממש לזה האוכל בלי פסח מצה פחות מכזית !!! ולא יום אחד בשנה בלבד אלא כל יום ויום של כל ימי חייו !!!

'שמירתם את המצות', דרשו חז"ל 'שמרתם את המצוות', ברוב הזהירות וההשתדלות שבני ישראל עסוקים לקיים מצות מצה לכתחילה ובהידור רב בכל החומרות, צריכים לקחת לקח לכל המצוות לקיימם באופן הראוי והנכון, ובפרט מצות לימוד תורה שהוא כנגד כולם ואין סוף למתן שכרה

תכלית יציאת מצרים היא

'למען תהיה תורת ה' במיך כביד חזקה הוציאך ה' ממצרים'

בברכת חג פסח כשר ושמן

סנהדרין דף ק"ג. יום א' פרשת ויקרא - ראש חודש ניסן תשפ"ה

דף ק"ג - ע"א

אמר רבי יוחנן: כל האומר מנשה בן כהן חלוק עליו בעלי תשובה - שעשה תשובה ל"ג שנה. שנאמר 'ב' שנים עשרה שנה מנשה במלכו, וחמישים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש אשרה... כעשה עשה אחאב מלך ישראל - ז"ה שנות מלכות פחות ל"ב שנות מלכות אחאב - ל"ג.

אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי:

נאמר 'וישמע אליו ויחתר לו' ולא 'ויעתר' - עשה לו הקב"ה כמו מחתרת ברכיעו כדי לקבל בתשובה מפני מידת הדין. נאמר 'בראשית מומלכות יהויקים בן יאשיהו' 'בראשית מומלכות צדקיהו', הגם שמלכו קודם, שביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר כל העולם כולו לתורה וכוהו ובחזו להישפט ורצה להישפט ולחזוכו עם בני אדם להחזיר למוטב. בין שהוא כעשה עליהם, ובין למחות ולא מיחה.

נאמר 'איש חכם נשפט את איש אויל ורגו ושחק ואין נחת' - אמר הקדוש ברוך הוא: כעסתי על אחז ונתתיו ביד מלכי דמשק - ויבדוקיט לאלהיהם. שחקתי עם אמציה ונתתי מלכי אדום בידו - הביא אלהיהם והשתחוה להם. וזהו מה שאומרים העולם: כשהחכם רוצה להישפט ולחזוכו עם בני אדם להחזיר למוטב, בין שהוא כעשה עליהם, ובין שהוא שוחק עמהם, אינם יראים מלפניו ואינם חוזרים למוטב.

נאמר 'ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התורן' - מקום שמתחילים בו הלכות. העוזה שיושבת שם סנהדרין. וזהו מה שאומרים העולם: במקום שהאדון תולה כלי זינו תולה הרועה כדו.

אמר רבי יוחנן אמר רבי ירמיה בר אבא:

'על שדה איש עצל עברתי' - זה אחז, שהפסיק העבודה וביטל תורה, 'ועל כרם אדם חסר לב' - זה מנשה, שמחק אזכרות וביטל העבודה, 'והנה עלה כלו גשמינו' - זה אהרן, שבנימו היה המזבח שמו, 'כסו פניו חרלים' - זה יהויקים, שכיסה פניו מאור השם יתברך 'וגדר אבניו נחרסו' - זה צדקיהו שנחרב בית המקדש בימיו.

ארבע כיתות אינם מקבלות פני שכניהם: א. את כל צליים, שנאמר, 'משך ידו את לוציצים' ב. את שרקינים, שנאמר, 'דובר נאמר' ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התורן' - מקום שמתחילים בו הלכות. העוזה שיושבת שם סנהדרין. וזהו מה שאומרים העולם: במקום שהאדון תולה כלי זינו תולה הרועה כדו.

לא תאונה אליך רעה' - שלא ישלחו בהם יצר הרע, או: שלא יבעתוך חלומות רעים והרהורים רעים. ונגע לא יקרב באהלה' - שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבוא מהדרך. או: שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. עד כאן ברוך דוד את בנו שלמה, מכאן ואילך ברכו אמו: 'כי מלאכי יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאוך... על שחל ופתן תדרוך...'. מכאן ואילך ברכתו שמים: 'כי יש חשק ואפלטוהו, אשגבהו כי ידע שמי. יקראני ואענהו, עמו אנכי בצרה, אחלצהו ואכבדהו. אורך ימים אשיבעהו ואראוהו בישועתי'.

דף ק"ג - ע"ב

'וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר', ענין של רשעים תלויים, משום כיון שנעשה אדם רש למטה נעשה רש למעלה ושונאים אותו, וכמו שנכתב 'רשעים' - בשתי רשויות, ולא מחקו לגמרי אות על - משום כבוד דוד שהיה לו שונאים אבל היה צדיק, ויש אומרים משום כבוד נחמיה בן חכליה שהיה לו שונאים שמבקשים להרגו משום שבנה בית המקדש, או שהיה לו קנאים מישראל שהיו מבזים אותו.

מנשה - היה שונה מ"ה פנים בתורת כהנים, כנגד שנות מלכותו. אהאב - פ"ה פנים. ירבעם - ק"ג. אבשלום, לרבי מאיר: אין לו חלק לעולם הבא - שנאמר 'ויכח את אבשלום וימיתוהו', ויכוהו - בעולם הזה, וימיתוהו - לעולם הבא. ועוד אמר שאחז ואחזיהו וכל מלכי ישראל שנאמר בהם 'ויעש הרע בעיני ה' אינם חיים בעולם הבא עם הצדיקים, ואינם גידונים בגיהנום.

'זגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד...' - פירשו בבבלי: שהרג את ישעיה, פירשו בארץ ישראל: שעשה צלם משאוף אל בני אדם, ובכל יום ויום הורג כולם מכובד המשא. שקולה נשמת צדיק אחד כנגד כל העולם כולו - הוא כסובר שהרג את ישעיה.

נאמר 'פסל' ונאמר 'פסילים' - בתחילה עשה לו פרוצוף אחד, ולבסוף עשה לו ארבעה פרוצופים כדי שתראה שכונה ותכנס.

אחז - העמיד הפסל בעלייה, מנשה - העמיד בהיכל, אהרן - הכניס לקדיש הקדשים. 'כי קצר המצוה מהשתרע' - קצר המצוה זה מלחשתר עליו שני רעים כאחד. 'והמסכה צרה' - שהגיע רבי יונתן למקרא זה בכה, מי שכתוב בו 'כונס כנד מי הים' תעשה לו מסכה צרה.

אחז - ביטל העבודה, וחתם התורה, התיר העריות. מנשה - קדר את האזכרות, והרס המזבח, בא על אחותו. אהרן - שרף התורה, והעלה שממית על גבי המזבח. אהרן - שרף התורה, וי"א: שבא על אמו, אמרה לו אמו: כלום יש לך הנאה ממקום שיצאת ממנו. אמר לה: כלום אני עושה רק להכעיס בוראי.

כשבא יהויקים אמר: הקודמים לא ידעו להרגיו המקום, כלום אנו צריכים רק לאורו, יש לנו זהב פרויים שאנו משתמשים בו, יטול ארונו. אמרו לו: והרי כסף זהב שלו, שנאמר 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבקות', אמר להם: כבר נתנו לך, שנאמר 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'.

רבא שאל את רבה בר מרי מפני מה לא מננו את יהויקים בין המלכים שאין להם חלק לעולם הבא - והשיבו שלא שמע (וראה להלן ע"ב).

'ויתר דברי יהויקים ותעבתיו אשר עשה והנמצא עליו' - יש אומרים: שחקק שם עבודה זרה על אמתו, ויש אומרים: שחקק שם שמים על אמתו.

לא מננו מיכה בין הדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא - מפני שפיתו מצויה לעוברי דרכים, והיו כל העולם מתארחים אצלו.

'ועבר ברם צרה והכה ביים גלים' - זה פסל מיכה. שלקח את שם השם שהשליך משה לנילוס כדי להעלות ארון יוסף, ועשה עמו העגל.

בין שילת המרגב (מקום פסל מיכה) היה שלשה מיל, ועשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערב זה בזה, בקשו מלאכי השרת לדחופו, אמר להם הקדוש ברוך הוא: הגיחו לו שפיתו מצויה לעוברי דרכים.

אנשי פילגש בגבעה - נענשו על שלא מיחו במיכה, אמר להם הקדוש ברוך הוא: בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם.

סנהדרין דף ק"ד. יום א' פרשת ויקרא - ב' ניסן תשפ"ה

דף ק"ד - ע"א

גדולה לגימה - לרבי יוסי בן קסמא: שהרחיקה שתי משפחות מישראל - שנאמר בעמון ומואב 'על דבר אשר לא קדמו ושבאי חכיהם ובמיהם' - לרבי יוחנן: מרחקת קרובים - מעמון ומואב. מקרבת רחוקים - מיתרו, שבשכר 'קראן לו ויאכל לחם' זכו בני בניו וישבו בלשכת הגזית. מעלמת עיניים מרשעים - ממיכה. משרה שכניה על בניאי הבעל - מחבירו של עדו הנביא. שגנתה עולה זדון - שאלמלי הלווה יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה גוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדומי ולא נהרג שאול ושלשת בניו.

לא מננו בין אלו שאין להם חלק לעולם הבא:

אחז - לרבי ירמיה בר אבא: מפני שמוטל בין שני צדיקים - אביו יותם ובנו חזקיהו. לרב יוסף: מפני שהיה לו בושת פנים מבניא ישיעיהו שנאמר 'ויאמר ה' אלי ישעיהו צא נא לקראת אחז אתה ושאר ישוב בני אל קצה תעלת הגרבה העליונה אל מסלת שדה כובס' - ל"א: שכבש פניו מבושה מישעיהו, וי"א: שהינה על ראשו כלי של כובסים שלא יכירו אלישע). או מפני כבוד בנו חזקיהו.

אהרן - מפני כבוד של יאשיהו בנו. אבל את מנשה לא נמנע למנות מפני כבוד אביו חזקיהו - משום שכן מזכה לאבא, אבא לא מזכה בן, שנאמר 'ואין מיד מצייל' - אין אברהם מצייל - את ישמעאל, אין יצחק - מצייל את עשו.

יהויקים - שכבר נתכפר, שמעשה בזקינו של רבי פרידא שמצא גולגלת בשערי ירושלים הכתוב עליה 'זאת ועוד אחרת', קברה ולא נקברה, אמר גולגלת של יהויקים היא שנאמר בו 'קבורת חמור יקבר והושלך', כרכה והניחה בארזו, וחשבה אשתו שהיא של אשתו הראשונה ושרפתה בתנור, אמר: היינו 'זאת ועוד אחרת'.

בשביל ששיבח חזקיהו את עצמו ואמר 'הטוב בעיניך עשיתי' - גרם ששאלו את מאת ה', ואמר 'מה את כי אעלה בית ה', שעבדיה גוררת בעיניה. בשביל ששאל אות - נכרים אכלו על שולחנה. בשביל שנתקיים אכלו על שולחנה - גרם לגלות לבניו. שכל המזמן עובד עבודה זרה לתוך ביתו ומשמש עליו - גורם גלות לבניו.

וישמע עליהם חזקיהו ויראם את בית נבחה את הכסף את הזהב את השמים ואת השמן הטוב' - לרב: אשתו שחקתה עליהם. לשמואל: בית גנזיו הראה להם. לרבי יוחנן: זין אוכל זין הראה להם.

אמר רבי יוחנן:

'איכה ישיבה בדרך' - לקו ישראל באיכה' מפני שעברו על ל'ו כריתות שבתורה. ולקו באל"ף ב"ת מפני שעברו על התורה שגינתה באל"ף ב"ת.

'איכה ישיבה בדרך' - אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי 'וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמו יעברו של', עכשיו יהיה בדרך מושבם.

'העיר רבתי עם' - שהיו משיאים קטנה - לגדול, וגדולה - לקטן כדי שיהא להם הרבה בנים.

'העיר כאלמנה' - כאלמנה' ולא אלמנה משם, כאשר שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה.

דף ק"ד - ע"ב
רבתי בגוים שרתי במדינות' - כל מקום שהולכים נעשים שרים לאדוניהם. מעשה בשני בני אדם שנשבו בהר כרמל ושבאי חכיהם ואחיהם, אמר אחד לחבירו: גמול החולכת לפנינו סומא כאחת מנייה, וטעונה שתי נודות אחת נין ואחת שמו, ושני בני אדם המנהיגים אותה אחד וישראל ואחד כברי. שאל השבאי מנייה הם וידעים? אמרו לו: גמול שאוכלת עשבים לפנייה רק מצד אחד. נודות - של יין מפתף ושוקק ושל שמון מפתף ויץ. מנהיגים - ככרי נבנה חדרו ושרא נבנה לצדיקים. וזאת אחריהם ומצא כדבריהם, נשק על ראשיהם והביא לבית ועשה סעודה גדולה וריקד לפנייהם, ואמר: ברוך שבחר ברועו של אברהם, ונתן להם מחכתו ובכל מקום שהולכים הם שרים לאדוניהם, וחסרם

והלכו לבתיהם שלום.

בכּה בתכּה - שתי בכיות, אחת על מקדש ראשון, ואחת על מקדש שני.

'בלילה' - א. על עסקי לילה, במעשה מרגלים שנאמר **וְחָטַף לָהֶם הַיְהוָה אֶת הַיְהוּדָה וְיָמְנוּ** את קולם ויבכו העם בלילה ההוא', שהיה ליל תשעה באב, אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות. **ב**. שהבוכה כמילה - קולו נשמע, **ג**. שהבוכה ללילה - כוכבים ומזלות בוכים עמו. **ד**. שהבוכה בלילה - כל השומע קולו בוכה כנגדו, במעשה שבכנותו של רבן גמליאל שמת בנה ובכתי בלילה, שמע רבן גמליאל קולה ובכה כנגדה עד שנשרו ריסי עיניו, למחר הכירו בו תלמידיו והוציאה משכונתו.

'ודמעה לחיה' - כאשר שוכב על בעל נערה.

חזיו צריה לראש' - כל המציר לישראל געשה ראש, כי לא מועף לאשר מוצק לה' - כל המציק לישראל אינו עיף.

'לא אליכם כל עוברי דרך' - אמר רבא אמר רבי יוחנן מכאן לקובלא מתורתה (ג' פירושים ביש"ג), **'כל עוברי דרך'** עשויני נענוב על דת, שבסודם נאמר 'והשם המטיף על סודם', ובירושלמי נאמר 'ממרום שילם איש בעצמותיו וירדה' וגו', ויגרל עון בת עמי מלמלכתו לפני מלכא - משום שהיה בהם רחמנות, שבסוד נאמר 'הנה זו היה עון סודם אחתך גאון שבעת לחם ידי ועי אבינו' כל החזיקה', ובירושלים נאמר 'ידי נשים רחמנות בשלוי ילדיהן היו לברות למ' - וזימנה גם הבותניה.

'סילה כל אבירי ה' בקרבני' - כאדם שאומר לחברו 'נפסלה מטבע זו'.

'פצו עליך פיהם' - הקדים את פ' לאות ע', כשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם.

'אוכלי עמי אכלו לחם' - רק האוכל מלחם ישראל טועם טעם לחם.

'ה' לא קראו' - לרב: אלו הדיינים שהטו משפט. **לשמואל**: אלו מלמדי תינותק שעשו מלאכת רמיה.

אנשי כנסת הגדולה ביקשו למונת שלמה בין אלו שאין להם חלק לעולם הבא, באה דמות דיוקנו של דוד ונשחפה לפניהם ולא השגיחו עליה, באה אש מן השמיים וליחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה, יצאה בת קול ואמרה להם 'זהית אתה מלך מדין ומלמכתו לפני מלכא ותייצב בל ימימי לבפני שופכים' - מי שהקדים ביחי לביתו, ולא עוד אלא שביתו בנה בשבע שנים וביתו בנה בשבע עשרה שנה, לפני מלכא ותייצב בל ימימי לבפני חשכים, ולא השגיחו עליה, יצאה בת קול ואמרה 'המעמד יושלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני'.

אדרש רשומות אומרים כולם באים לעולם הבא. שנאמר 'לי גלעד' - זה אחאב, שנפל ברמת לגעד. 'לי מנשה' - כל משמעו. 'אפרים מעור ראשי' - זה ירבעם, שבא מאפרים. 'והודה מחזקק' - זה אחיתופל, שבא מיהודה. 'מואב סיר רחצי' - זה גחזי, שקבע על עסקי רחוביה. 'לא איום אשליך געלי' - זה דואג האדומי. 'מי פלשת התרועע' - אמר מלכא מלכת הרשת להם הקדוש ברוך הוא: ריבונם של עולם אם יבוא דוד שגור הפלשתים והוריה את בניך גת מה אתה עושה לו על טענתו מדוע עלי תמנול וישנאיו ועולם הבא. אמר להם על גישותו רימיה לו לזה.

סנהדרין דף ק"ה. יום ג' פרשת ויקרא - ג' א' ניסן תשפ"ה

דף ק"ה - ע"א

'מדוע שובכה העם הזה ירושלים משבה נצחת' - תשובה ניצחת השיבה כנסת ישראל לנביא. **א**. **לרב**: שאמר להם חזרו בתשובה, אבותיכם שחטאו היכן הם. והשיבו: ונביאיכם שלא חטאו היכן הם? שנאמר 'אבותיכם איה הם והנביאים הללו? אמר להם: אבותיכם חזרו והודו. **ב**. **לשמואל**: באו עשרה בני אדם וישבו לפני נביא, אמר להם: חזרו בתשובה. אמרו לו: עבד שממרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש להרע על זה כלום? אמר הקדוש ברוך הוא לנביא: לך אמור להם 'אי זה עבד כריתות אמכם של פלחתיא ואי מי מושגי אשן מכתרי' אתכם לה, כל בעונותיכם נמנרתם ובפשעייכם שלחה אמכם. **ג**. **לרבה בר בר חנה: 'ויסרו למשפט אלוקיו וירגו'** - אמר נביא לישראל: חזרו בתשובה. אמרו לו: איך אנו יכולים, יצר הרע שולט בנו. אמר להם: סירו יצריכם. אמרו לו: אלוקיו יורנו.

'ואי עבדי', **וגם בנבוכדנצר כתוב עבדי'** - בלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידים ישראל לומר כך, לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא וקרא 'עבדי' - עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי.

'העוולה על דוחכם היו לא תהיה...ובחמה שובכה אמולוך עליכם' - אמר רב נחמן: כל כי האי ריתאך לירתחך אמר רב חנמא עלו ולפרושת'.

'בלעם'

'בלעם' - בלי עם, דבר אחר: שבלה עם. **'בן בעור'** - שבא בעיר.

נרקא בעור - שבא בעיר, **נרקא כושן רשעתיים** - ערששה שתי רשעיות בישראל, בימי יעקב ובימי שפטו השופטים, **ולבן הארמי** - שבא.

'בן בעור - בנו בעור' - שהיה אביו בנו בנביאות.

שאר גוים יש להם חלק לעולם הבא, שחרר שינוי במשנה שאין חלקו בעולם הבא, ומשמע שיש להם גוים חלק לעולם הבא - והוא כיצד יהושע, שהיה **רבי אליעזר**: 'ישונו רשעים ושלולה' - אלו פושעי ישראל, כל גוים שכחי אלוקים' - אלו פושעי גוים. אמר לו **רבי יהושע**: האם נאמר 'בכל גוים, אלא 'ישונו רשעים' לשאלוה' ימי הם - כל גוים שכחי אלוקים.

בלעם נתן סימן עצמנו - שאמר: 'תמות נפשית מות ישרים' אם תמותו בלעם שלוש מות ישרים - 'תהא אחייתי כמורו', ואם לאו - 'הנני הולך לעמי'.

'יבילכו זקני מואב וזקני מדין' - לא היה בנייהם שלום מעולם, משל לפני כלבעם חלק לעולם הבא, ומשמע שיש להם גוים זאב על האחד, אמר האחד אם איני עוררו היום חורג אותו מלומח בא עלי, הלכו שניהם והרגו זהוהו. וכמאמר העולם החולה והחתול (ששנאים: לו הוה) נהגו עם חבלו של חסר מול.

'וישבו שרי מואב עם כלבעם' - אבל שרי מדין הלכו, כיון שאמר להם 'לפי פנה היללתי והשיבותי אתכם דבר' אמרו: כלום יש אב שישנא את בנו.

'רוצפצה' - עורר גם כלפי מלכים, והוכיחם במלעם שאמרו לו השם יתברך מתחילה אמר כלבעם 'לא תלך עמהם', ולבסוף מלך קום לך אתם. 'כל שמלכת בלי כתר - שנאמר 'ואיסור היווך רן ומשוח מלך' והנאשים האלה בני צרויה קשים ממני'.

בלעם: - היגר כרגלו אחת היה, שנאמר 'וילך שפי'. **שמשון**: בשתי רגליו - שנאמר 'שפיוע עלי אורח'.

בלעם: שנאמר בו 'שתום ועדין' - סומא באחת מעיניו היה. נאמר בו 'נפול וגלוי עינים' - קוסם באמתו היה, ונאמר 'והמן נופל על המטה'. ויש אומרים: שבא על אתנו - שנאמר 'כרע שכב', ונאמר 'בין רגליה כרע נפל שכב'.

דף ק"ה - ע"ב

בלעם לא ידע דעת בהמתו - ששאלו אותו שרי מואב מדוע אינו רוכב על סוס? השיב בלעם: שהסוס במרעה. אמרה לו: 'הלא אבוכי אתונך', אמר: רק לטעינה, אמרה: 'אשר רכבת עלי', אמר: באקראי בעלמא, אמרה: 'מעודך עד היום חזו', ולא עוד אלא שאני עושה לך מעשה אכסות בלילה, שנאמר 'החסכן הסכתנלי', ונאמר 'ותהו לו סכתו'.

'וידוע דעת עליך' - והרי דעת בהמתו לא ידע! אמרה דעת אלהי וידע לכוון אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כונס בה, וכמאמר נביא לישורעל 'אמר זכר אמ מה ענין בלך מלך מואב בלוי ידע! אמר מלך מואב ענה אתו בלעם... למען דעת צדקות ה' - אמר הקב"ה לישראל: דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם, שלא קעסתי בכל אותם הימים בימי בלעם הרשע, שאם קעסתי לא נשתייר משוואי ישראל שרודי ופליט, ולכן אמר בלעם לבק: 'מה אהב לך אהב קהל, ומה אהב לך, ומה אהב לך וזעם ה'?

כמה הזעם: - רגע: שנאמר 'רבי רגע באבא', 'אבי רגע מעשר רגע עד יגיע זעם'.

מתי הזעם: - בשלשה שעות ראשונות של היום שמלכין לגמרי כרובלות של התרגולות. ובשעה שזורחת החמה ומנמיכים מלכים הכתרים, ומתוותרים לחמה מיד כועס הקדוש ברוך הוא.

לרבי יהושע **בן לוי** היה שכן כפר שציערי, קמט רבי יהושע בן לוי. תרגולת לכרעי מליטה כדי שיוכל לקלל באותה שעה, ומתי שהגיע הזמן נמנם, אמר: שבע מניה לאו אורח ארעא, שנאמר 'גם ענוש לבדקי לא טוב'.

אהבה: מבטלת שורה של גדולה - מאברהם, שנאמר, 'וישכם אברהם בבוקר ויחשב את חמורו'. מבטלת שורה של גדולה - מבלעם, שנאמר, 'ויקם בלעם בבוקר ויחשב את אתונו'.

לעולם יעסוק אלהים בתורה האבומצות הם של אלהים - שמדון שלא לשמה בא לשמה, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלב, וזה יוצאה ממנו דור שהייתה בתו של גלגון בן בלעם.

'ויטב אלוקים את שם שלמה משמו יוגדל את כסאו כמסאך' - **לרבה בר מרי**: הכוונה רק 'מעין', שהרי אין דרך ארץ לומר שיגדל ממנו. וכן 'לרבי מנשיב' על אשת בתו הקטין מנשה אהל תבדך' - 'נשים באהל' היינו שרה רבקה רחל, לוינו בן מעין'. **לרב יוסי בר חזוני**: שכלמה הכוונה פשוטה, שכלל אדם מתקנא חזון מבטו תלמידו, בבנו: הראיה משלמה, ובתלמידו: - או מאלוהו שנאמר 'ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, או ממשה שנאמר, 'ויסמך את ידי עלי ויגדלו' שנתן שני ידי על יהושע אף שצוהו רב קדי'.

'וישמך דבר בפי בלעם' - **לרבי אלעזר**: שם לו בלאך, **לרבי יונתן**: שם לו חכה.

מכרכות בלעם לומדים מה היה בלילו: 'מה טובו אהליך יעקב' - ביקש לומר שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, **'ומשכנותיך ישראל'** - לא תשרה עליהם שכניהם, **'כאחילי נטוי'** - לא תהא מלכותם נמשכת, **'בגנות לבן נהר'** - לא יהא אלה ותיים כורבנים, **'לאחילי נטע ה'** - לא יהא ריחים נטוי' - **'כאריזים עלי מיים'** - לא יהיו כל מלכים בעלי קומה, **'יול מיים מדליו'** - לא יהיה להם מלך בן מלך, **'וזרעו במיים רביים'** - לא תהא מלכותם שולטת באומות, **וירום מאנג מלכו'** - לא תהא עזה מלכותם, **'ונתשא מלכותו'** - לא תהא אימת מלכותם.

כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות - שנאמר 'ויפחוק השם אלוקים לך את הקללה כלם כי אהבך השם אלוקים', 'קללה ולא קללות'.

'אנמיים פציעי אותה ונערתות נשיקות שונא' - טובה קלה שקילל אחיה השילוני את ישראל, יתר מברכה שבין בלעם הישע, שהיה השילוני קיללם 'למה' - מה קנה זה עומד במקום מים ונעמו מחיליו וטורשיו מרובים, וגם אם כל הרוחות שבעולם באות ונשכות בו אינם מוזרות אותו ממקומו, רק הוא הולך ביו עמוה, כיון שרובמו הרוחות - עומד הקנה במקומו, אבל בלעם הרשע ברבם מ'זוה' מה ארז זה עומד במקום מים וטורשיו מרובים אינו גועה ונחלות, וגם כל הרוחות שבעולם באות ונשכות בו אינם מוזיות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דוממית ואין גועת והופכת אותו על פניו, ולא עוד אלא שקה יסודו קלה לישול מים קורמטו לכתוב מנו ספרי תנ"ך.

סנהדרין דף ק"ו. יום ה' פרשת ויקרא - ד' ניסן תשפ"ה

דף ק"ו - ע"א

'וירא את הקיני וישא משלו' - אמר בלעם ליתרו: קיני, וכי לא היית עמנו באותה עצה במצרים להשליך כל הילוד ליאור, מי השיבך אצל אייתיני עולם, ששלשה היו באותה עצה, בלעם איוב ויתרו, בלעם שיעף - נהרג, איוב ששתק - נידון ביסורים, ויתרו שברח - זכוי בני נישו לשבת בלשכת הגזית.

וירא משלו ויתאמר אי מי יחיה משמו א-ל' - **לרבי שמעון** בן **אלישי**: אי מי שמחיה עצמו בשם קל **רבי יוחנן**: אי מי לא לואמה ליתאמרי בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו, מי מטיל לבסו כסותו בלי לביא ללביא בשעה שנקסיקם זה עם זה.

ויצים מיד בתים' - ליבון אספיר. **וענו אשרו וענו עבר'** - עד אשרו - יירגו, מלאך ואילך - שיתעבדו.

'הנני הולך לעמי לכה אייעצך אשר יעשה העם הזה לעמך' - ולא אמר 'עמך לעם הזה', כאדם שמקלל את עצמו וטולה קללתי באחיים. אמר: לקיניהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאוים לכלי פתון / בוא ואישא עצה, פשה להם קלעים והושיב בהם זונות לקינה מבחוץ וילדה מבפניו ומיכרו להם כלי פתון / עשה להם קלעים מהר שלג עד בית השימות והושיב בהם זונות, לקינה מבחוץ וילדה מבפנים / ובשעה שישיראל אכולים ושותים ושומחים ויוצאים לטייל בשוק / ואמרת לו לקינה אי אתה מבקש כלי פתון, לקינה ואמרת לו בשווה וילדה אומרת לו בפחות שתים ושלש פעמים / ואחר כך אומרת לו הרי את כבן בית שב ברור לעצמך וצרצורי שני לך עמוני מונח אצלה ועדיין לא נאסר יין של נכרים / אמרה לו: וצדקנו ששתתה כוס של יין, כיון ששתה - בער בו יצר הרע, אמר לה: השמעיני לי, הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו: עבוד לזה / אמר לה: הלא יהודי אני, אמרה לו: יהוי מה איכפת לך, כלום מבקשים ממך אלא פיעור, ואינו יודע שנעזבתה בכך, ולא עוד אלא שאני מנחמת עד שתכפור בתורת משה רבך.

'וישב ישראל בשטים' - **לרבי אליעזר**: שיטים שמה. **לרבי יהושע**: שנתעסקו בדברי שטות.

'ותקראן לעם לבושי אליהיון' - **לרבי אליעזר**: ערומות פגעו בהם. **לרבי יהושע**: שנשעו כולם בעלי קרוין.

'רבי שמעון' - **לרבי אליעזר**: כך שמה. **לרבי יהושע**: שריפו עצמם מדברי תורה.

כל מקום שנאמר 'וישב' - **לשון צער**: 'וישב ישראל בשטים' - ויחול העם לזנות אל בנות מואב, 'וישב יעקב בארץ מצרים' - ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם, 'וישב ישראל בארץ גושן' - ויקרבו ימי ישראל למות. מורי יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו' - ויקם ה' שטן לשלמה את הדד האדמי מזרע המלך הוא באדם'.

גמל כללעם בן בעור הקהרבי' - שהגיע שם כדי לישול שכר עשרים ארבעה אלף שהפיל מישראל. וכמאמר העולם: **גמל חלך לבקש קרניים ורגזו לו אוניו** - כך בלעם בא לבקש שכר, ונהרג.

'ואת בלעם בן בעור הקוסם' - בתחילה היה נביא ולבסוף קוסם. כמאמר העולם: אשת סגנים ושרים זינתה עם מושכי חבל.

דף ק"ו - ע"ב

'ואת בלעם בן בעור הרגו בני ישראל בחרב... אל חלליהם' - קיימו בו ארבע מיתות בית דין, סקילה ושריפה הרג וחנק.

שנות חיי בלעם - שאל מה את רבי חנינא אם שמע כמה היו שנות חיי בלעם? - השיב: לא נכתב הדבר, איך יש ללמוד מהכתוב 'אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימייהם', ואם כך היה בן ל"ג או ל"ד. אמר לו: שאכן כך נכתב בנפסק בלעם שנהרג בן ל"ג?

מר בריה דרביא אמר לבני: ככולם אל תרבו לדרוש, חזון מעניין בלעם ששל מה שמתוצא לדרוש בו דרוש.

נאמר 'דואג', ונאמר 'דיוויג' - בתחילה יושב הקב"ה דוואג שמה יצא זה לתרבות רעה, לאחרי שיצא אמר ווי שיצא זה, אמר **דואג יצאחק**.

'מה תתהלל ברעה הגבור חסד א-ל כל היום' - אמר הקב"ה לדוואג: לא גבור בתורה אתה, מה תתהלל ברעה, לא חסד א-ל נטוי עליך כל היום.

'ולרעה ופרש אלוקים מה לך לספר חוקי' - אמר הקב"ה לדוואג הרשע: מה לך לספר חוקי, כשאתה מגיע לפרשת מוציאם ומרשט מספרי לשון הרע מה אתה דורש בהם. **'ותשא בריתי עלי פיך'** - אי תורת דואג רק מהשפה ולחוך.

'ויראו צדיקים וייראו ועליו ישחקו' - בתחילה 'ייראו' ולבסוף 'ישחקו'.

'חיל בלע ויקאנו מבטני ירשנו א-ל' - אמר דוד לפני הקב"ה: רבש"ע, ימות דואג. אמר לו: חיל בלע ויקיאנו. אמר לפני: מבטנו ויקישנו א-ל.

גם א-ל יתצך לנצח' - אמר הקב"ה לדוד: יבוא דוואג לעולם הבא. אמר לפניו: גם א-ל יתצך לנצח. **'חתך ויסחך מהיו לו וירשך מארץ חיים סלה'** - אמרו הקב"ה: אמרו שמעות בית המדרש משמו. אמר לפניו: 'חתך ויסחך מאהל'. אמר לו: בניים רבנן, אמר: 'ורשך מארץ חיים סלה'.

'איה שקל' - ששוקל כל קלים ומהומים שבתורה. **'איה ספר את המגדלים'** - שהיה סופר שלש מאות הלכות בסוקות במגדל המורח באוויר.

כתבת דוואג - לרבי: ארבעה מאות איבעיות שאלו דואג ואחיתופל במגדל המורח באוויר, ולא פשטו. **לרבא**: מה קבדיה? והלא בשנות רבי יהודה היה כל תלמידו גמרא ומסכת נזיקין, וכשהגיע רב יהודה למשנה 'אשה שכובשת ירק בקדיהו' ו'אינים שכבשן בסתרפיהו' סתורים, אמר: חובית דבר וישמואל אני רואה כאן, ואנחנו שונים במסכת עוקצין בשלושה עשרה ישיבות. ואף על פי כן רק כמשלך רבי יהודה הלכה הניע גשם, ואנו נוצחים ואין משיגים בנו, רק הקב"ה לא ליכנו, שנאמר 'וה' ריאה ללבך', **לרב מרשיא**: דואג ואחיתופל לא ידעו הלכה לפשרת תנאם. **חזוורא**: והלא נאמר 'איה ספר איה שקל איה ספר את המגדלים', אלא שלא זכו שיתקבע הלכה כמותם, שחוקי' סוד' ה' ליראיה'.

לא מת דוואג - לרב אמי: עד ששכח תלמודו - שנאמר, 'הוא ימות באין מוסר וברב אולות יסגה'. **לרב אשי**: נצטרע, שנאמר 'אצמתה כל זונה מוך'.

אמר רבי יוחנן:

שלשה מלאכי חבלה הזדמנו לדוואג א, ששכח תלמודו, ב, שרף נשמתו, ג, פיזר עפרו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. דוואג ואחיתופל: לא ראו זה את זה, שדואג - בימי שאול, ואחיתופל - בימי דוד.

דואג ואחיתופל: לא חצו ימימה, שנאמר 'אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימייהם', שנות חיי דואג - ל"ד שנים, של אחיתופל - ל"ג שנים.

קרא דוד לאחיתופל: בתחילה קראו - 'דבו', ולבסוף קראו - 'חבירו', ולבסוף קראו - 'תלמידו'.

סנהדרין דף ק"ו. יום ה' פרשת ויקרא - ה' ניסן תשפ"ה

דף ק"ו - ע"א

לעולם לא יביא אדם עצמו לידי ניסיון - שהרי דוד מלך ישראל הביא את עצמו לידי ניסיון והכשל. אמר לפניו: ריבוננו של עולם, מפני מה אומרים 'אלוקי אברהם יצחק ואלוקי יעקב', ואין אומרים 'אלוקי דוד'? - זה השב: דוד עמדו בניסיון לפני בקש: 'בחנני ה' נסבני'. והשיבו שיעשה עמו מה שלא עשה עמהם שחודרו לו שניטב בדבר ערובה. מיד 'והיה לעת הצר ידועי דודם מעל נסבני'. כדי שלא יזהרה ביום מותם של אלהים שיתקבע לילד ולילד לשמכבו של יום, ותפלה ממנו הלכה 'אבר' קטן יש באדם משביעי רעב ומרעיבי שבע'. 'ויהיה לך על גפי מלךך ואל אשה...'. בת שבע עלה המלך הראשה תחת כורתה, באה בטט ונדמה לצפור, ויריה בו חץ, ונתגלתה הכוורת וראה אותו דוד, מיד 'וישחר דוד וירדו של לאשה'.

'בחנתה בפקד לילה צרפתני כל תמצא זמתי כל יעבר פי' - הלאו איה בפי רסן שלא אומר שניסני שהם. **'דרש רבא'**

'למנצח לדוד בה' חסיתי אתך תאמרו לנפשי גודי הרכם ספור' - אמר דוד לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, מחול לי על אותו עוןן, שלא יאמרו הר כבשכ צפור נדנדו.

'לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תזכה בשפטך' - אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: גלוי וידוע לפניך שהייתי יכול לכפות את יצרי, אלא כדי שלא יאמרו שניצח העבד את אדונו.

'כי אני ללעלע נכון ומכאנאי נגזי תמידי' - ראויה היתה בת שבע בת אליעם לרוד מששת ימי בראשית, אלא שבאה אליו במכאוב, וכן תא דבי רבי ישמעאל: ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם, אלא שאכלה פנה.

'ובלעלי שמוא ונאספו ונאספו עליו נכסי וכל ידעתי קרעו ולא דמוי' - אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם, בלעלי וידוע לפני שאם יין קורעית את בשרי לא היה דמי שותת, ולא עוד אלא בשעה שהם עוסקים בארבע מיתות בית דין פוסקים הם ממשנתם ואומרים לי: דוד, תבא על אשתך איש מיתן למה? אמרתי להם: הבא על אשת איש - מיתתו בחנק יודו של חלק לעולם הבא, אבל המלכין פנו בחייו ובראשית של אשתו לא חלק לעולם הבא.

'אמר רב יהודה אמר רב'

'יגעיית באנחתי אסחכה בכל לילה' - גם בשעת חליו קיים שמהה ששרה עונות, כדי שלא לעגנו.

ביקש דוד לעבוד עבודה זרה - שנאמר 'והיה דוד בא עד הראש...', ואין ראש את עבודה זרה, שנאמר 'והוא צלמא וישתה יין דרב טב', ולא חוש' הארכי קרוע כתנות אדומה על ראשו, ולא יאמר מלך שמתוך עיבוד עבודה זרה, השיבו: מלך שכמותו ייהרגנו בנו, מוטב יעבוד עבודה זרה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא. אמר: מדוע נשאת יפת תואר, השיבו: התורה התיירה. אמר לו: לא דרשת סמוכים? וספוק לכו? כי יהיה לראש בן סורר ומורה - כל הנזים יפת תואר יש חליו בן סורר ומורה.

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם, **'שיגאות מי יבין'** - מחלל ב' **'ומגסטרות נקני'** - מחל לו. **גם מזידים חסוד עבדך'** - מחל לו. **אל ישלכו בי אז איתם'** - אל ידרשו מחל בן חטאי, והסיכין. **'ונקיתי מפשע רב'** - אלא יכתב סרחוני. השיבו: א, אפשר, ומה אות' י' שנטלת משיי נדבון צדוח כמה שניע עם שבא יהושע והוספתה לו. **ב**, הפרשת כולה על אתה כמה זומא. **'ונקיתי מפשע רב'** - אמרו: מחול לי על אותו עון כולו, השיב: כבר עתיד שלמה בך לומר בחזקתו 'והיתה אש בן חזקו ובגדיו לא תשרפנה אף יהלך איש על החללים ורגליו לא תכוינה, אך חבא על אשת רעהו לא ינקה כל הנגע בה'. אמר לו: כל הכי נטרד ההוא גברא אמר לו: קבל עליך יסורים. וקיבל עליו.

נעשה ששה חדשים, נצטרע דוד - שנאמר, 'תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין'. **נסתלק ממנו שכניה** - שנאמר, 'השיבה לי ששוי ישער ורוח נדיבה תסמכני'. **פירשו ממנו סנהדרין** - שנאמר, 'שובו לי ראיך'. **חשבון ששה חדשים** - ה'זמינים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה, בחברון מלך שבע שנים, ובירושלים מלך שלשים ושש שנים', ונאמר 'בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים', ששה חדשים שבע שנים חזרה מן שתייה מוצר.

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, מחול לי על אותו עון - חיוב לך. 'עשה ימיני את לטובה ויראו שניא יובסו כי אתה השם עדותיני ומתנתי' - אמר לו. בחיך איני מודיע, אבל אני מודיע בחיי שלמה בני, בשבעה שבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קודש הקדשים, בדקו שערים זה בזה אמר עשרים וארבעה רגנות ולא נעשה, אמר 'שאו שערים...', 'שאו שערים...' ויבא מלך חכמו ו... ולא נענה. כיון שאמר 'אלו אליהם לא אשגב עם משה' זכרה בלתי, דודית דודי עבדך, מיד נענה. באותה שעה נהפכו בני דוד כשולי קדירה, וידעו כל ישראל שפחל של משה' - אמר אותו העון.

'חצו'

מקור שאין חלק לעולם הבא: שנאמר, 'וילך אלישע דמשק ויבא אלישע' - שהלך להחזיר את נחזי בתשובה, ולא חזר. אמר לו: חזור בך. אמר לו: כך דוקבולני ממך, החוטא ומחטיא הרעים אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

חטא גחזי: ר"ל: אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ. ור"ל: שחקק שם בפיה והיתה מכרזת ואמרת 'אנכי' ולא יהיה לך. ור"ל: שהיה החכמים מעל אלישע.

לעולם חסדו שמאל דוחה וימין מקרבת - לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים, שנאמר 'ויאמר נעמן הואל וקח... ויגר ככרם סכך... ויאמר אליו אלישע מאין גחזי, ויאמר לא הילך עבדך בזה ואנא, ויאמר אליו לא לבי הילך כאשר היה אשך מלמ מבחבתי ולקראתי הנה לקחת את הכסף ואת הכסף בנדיים וזיתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפוט'. **שואבות שיה היה אלישע:** יושב דורש שבמנה שרצים, ועמנו יש צבא מלך ארם היה מצורע, אמרה לו שוביה מלך ששלך אלישע ואלישע שבא אמר לו שיטובל בידך. ואמר שעושה שמו שחוק, אך אשים שעמו שכוננו אותו לסות. **טבל ונתרפא.** נתן לו כל ה'נל', ולא הסכימו לקבל. כשפטר ממנו הילך חזיו ונטל ממנו, וכשראה אלישע שפרחה בו צרעת על ראשו, אמר לו: 'רשע, הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים, וצרעת נעמתי תדבק בך ובדורךך לעולם ויצא מלפני מצורע כשלם.

'אורבעה אנשים היו מצורעיהם פתח השער' - נעמתי ושלשת בניו. (רבי יהושע בן פרחיה)

יצר תינוק ואשה - תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

שלשת חלאים חלה אלישע - א. שגירה דובים בתנוקות. ב. שדחפו לחזי בשתי ידים. ג. שמת בו.

עד אברהם לא היתה זקנה - ולא החבינו בין אברהם ליצחק, ביקש אברהם שתהא זקנה, שנאמר 'ואברהם זקן בא בימים'.

עד עיקב לא היה אדם חולה קודם שמת - ביקש עיקב הרמנים על כך, שנאמר 'ויאמר ליוסף הנה אביך חולה', כדי שיהא זמן לקרוביו לבוא אליו לפני מיתתו.

עד אלישע לא היה אדם מהרפא מחולי - לא אלישע ובקיש רמנים על כך, שנאמר 'ואלישע חלה את חליו אימת ימות בך', הרי שיש חולי שאמת בך.

סנהדרין דף ק"ח. יום א' פרשת ויקרא ו' ניסן תשפ"ה

דף ק"ח - ע"א

משנה: דור המבול - אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדים בדין, שנאמר, 'לא ידון רוחי באדם לעולם' - לא ידן ולא רוח. **דור הפלגה** - אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, 'ויפיץ השם אותם משם על פני כל הארץ' - בעולם הזה, 'ורשם הפיצה ה' - לעולם הבא. **אנשי סדום** - אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, 'ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד' - רשעים בעולם הזה וחטאים לעולם הבא, אבל עומדים בדין. **לרבי נחמיה:** אלו ואלו אין עומדים בשם ופוטם, 'לא ידן ולא יקומו רשעים מבטת' - זה דור המבול, 'וחטאים בעדת צדיקים' - אלו אנשי סדום. אמרו לו: איננו עומדים בעדת צדיקים אבל עומדים בעדת רשעים.

דור המדבר - לרבי עקיבא: אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדים בדין, שנאמר, 'במדבר הזה יתמו ופשו' **לרבי אליעזר:** עליהם נאמר 'אספו לי חסידיו כוהתי בריתי עלי טוב'.

עדת קרח - לרבי עקיבא: אינה עתידה לעלות, שנאמר 'ותכס עליהם הארץ' - בעולם הזה, 'ויאבדו מתוך הקהל' - לעולם הבא. **לרבי אליעזר:** עליהם נאמר ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל'.

דור המבול - א. לרבי עקיבא: אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, 'וימח את כל היקום' - בעולם הזה, 'וימחו מן הארץ' - לעולם הבא. **ב. לרבי יהודה בן בתירה:** לא חיים ולא דנונים, שנאמר, 'לא ידון רוחי באדם לעולם' - לא ידן ולא רוח, דבר אחר - לא ידון רוחו - ולא תהא נשמתם חוזרת לנפשו. **ג. לרבי מנחם בן יוסף:** אפילו בשעה שתקדוש ברוך הוא מחזיר נשמות לפגרים מתים, נשמתם קשה להם בגיהנום, שנאמר 'תהרו חשש תלדו קש ורוחכם אש תאכלכם'.

דור המבול: נתגאו בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה, שנאמר, 'מתים' שלום מפחד ולא שבעט אלוה עליהם', ועוד מספיקים. **לרבי נחמיה:** 'אלא סור מבית ודעת דרכיך אל הצננו מה שדי כי נעבדנו ומה שניב כי נפגע בו' - קול צדיקים אנו לו רק לטיפת גשמים. יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקים מהם. אמר הקב"ה: טובוה שהשפעתני להם בה מנעטיים אתי, ובה אני לא אותם. **לרבי יוסי:** נתגאו בשביל גלגל העין שדומה למים, שנאמר 'ויקחו להם נשים מכל אשר בחור' ולפיכך דין אותם שנים שדומה לגלגל העין.

דור המבול קלקלו ברבה - שנאמר, 'וירא ה' כי רבה רעת האדם', **וגידונו ברבה** - שנאמר, 'כל מעינות תהוה ובה'.

שלה מעינות שתיידו מהמבול - א. בלועה דגדר, ב. חמי טבריא, ג. עיניא רבתי בדרים.

כל השחיית כל בשר את הדין - שרביענו בהמה על היה, וזוהי על הצמה, והכל על אדם, ואדם על הכל. וכולם חזרו חוץ מעוף הנרקא ותושלמ'.

ויאמר ה' לגוז קץ כל בשר אל לפני - זה וראה כמה גדול כוחו של חסם, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא חתם עליהם גזר דין, עד שפשוט יזידים בלתי, שנאמר 'כי מלאה ארץ חסם מפניהם והנני משחיתם את הארץ', ונאמר 'וחסם קץ למשח רשע' לא מים ולא מהמונם ולא מהממה ולא נה בהם' - קץ עצמו כמקל ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: ריבונו יש עולם, לא מים ולא מהמונם ולא מהממה ולא נה בהם.

'נחמתי כי עשיתים, ונח מצא חן בעיני ה' - גם על נח נחתך גזר הדין אלא שמצא חן בעיני השם **'וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ'** - אמר הקב"ה: פה עשיתי שתקנתי להם בקרות בארץ, דבר אחר: לא יפה עשיתי שתקנתי להם בקרות בארץ.

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו - **לרבי יוחנן:** 'בדורותיו' ולא בדורות אחרים. משל לחבתי של יאריים. משל לצלותים פליטין. בבקומו יזיחה נורף שלם בבקומו ארץ ריחה נורף. **לרש לקיש:** 'בדורות' כל שכן בדורות אחרים.

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה - גם הבהמה שלא חטאה, משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה, למים מנו עמד ופיה את חופתו, אמר: כלום ישריתי אלא בשביל בני, עשיתי שמו חופה לנח לו, גם הקדוש ברוך הוא אמר: כלום בראתי במיה וזייה קר בשביל אדם, עכשי שאדם חוטא בהמה וזייה למה לו.

מכל אשר בחרבה מת' - ולא דנים שבים.

קל הוא על פני מים יתקל ונתקם בארץ - שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואמר להם: עשו תשובה, ואם לא מביא עליכם הקדוש ברוך הוא את המבול ונתקם בנחתיכם על המים כיון שראיתם, שנאמר 'על רואה על פני מים', ולא עוד אלא שלטוחים מהם קלקלו לכל באי עולם שמחה' **ותקל חלקתם בארץ**.

'לא יפה דרך כרמיו' (שמו מפני דרך כרמים), אמרו: ומי מעכב, אמר להם: פרידה אחת יש לי להוציא מכם (מתושלח), אמרו: אם כן לא נפנה דרך כרמים - לא נחזור מסורינו.

דף ק"ח - ע"ב

לפדי בוז לעשותו שאנו כן למועדי רגל' - היה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם בדרים שהם קשים לשיפוי, והיו מבזים אותו ואומרים: לו זקן, תיבז זו למה. השיב: הקב"ה מביא עליכם את המבול. אמרו: אם מבול של אש - לנו דבר אחר 'לעיתיה' שמה, ואם של מים, אם מהארץ - יש לנו עשיית של ברזל שאנו מחפים בהם את הארץ, ואם מהשמים - יש לנו דבר 'עקב' שמו, ור"ל 'עקב' שמו. אמר להם: הוא עומא (וככת ורע אים) מבין עקבי רגליכם ואי אפשר לנסות אותם, שנאמר 'נכון למועדי רגל'.

מימי המבול קשים שכבכת זרע (ותחיים ועינים) - שנאמר 'נכון למועדי רגל'.

ברותחיים קבלו - נעבירה, **וברותחיים גידונו** - שיטוהו המים' ונאמר 'ותמת המלך שכה'.

זייה לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ - א. אלו ימי אבילות של מתושלח, ללמדך שהספד הצדיקים מעכב הירעות. ב. דבר אחר: 'לשבעת' - ששינה עליהם הקב"ה סדר בראשית, שהיתה חמה ויצאת ממעבר ושוקעת במזרח. ג. דבר אחר: שקבע להם הקב"ה מן גדול ואחר כך זמן קטן. ד. דבר אחר: הטעימם מעוף העולם הבא כדי שידעו מה טובה מנעו מהם.

מכל בהמה הטהרה תקח לחל שכעה שבעה ימי ואשתו' - אין אישות ולכהמה, לכלה שאין התיבה קולטת בידוע בענדה בה עבירה, והעביר לפני התיבה. כל שהתיבה שבעה ימיו בידוע שלא נעבדה בהם בעירה, ולכן שאין התיבה קולטת בידוע בענדה בהם בה עבירה, **לרבי אבהו:** הכניס מאותם שבאו מאליהם.

עצי גופר' - ר"ל: מבליגה. ר"ל: גולמיש.

צוהר תעשה לתיבה - קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם צההרים.

אלה אמה וכלבה מושלעלה - שכן היא מתקיימת.

'תחתים שנים ושלישים תעשה' - תחתיים - לובל, אמצעיים - לכהמה, עליונים - לאדם.

וישלח את העורב - השוכה ביעה השיב עורב לנח, אמר לו: כן שונאני - מן הטהורים שבעו מן הטמאים שנים, ואתה שונאני - שלחת גנים מניין שבעה ושיב מניין שנים, אם פוגע בי שר חמה או כי צינה לא נמצא עורב חסר ביהם.

אחת, או שמת לאשתי אתה צריך. אמר לו: רשע, במותר לי נאסר לי, נבאסר לי לא כל שכן - שנאמר 'ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך, ונאמר 'צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך' - הרי שנאסרו בתמישי המטה.

שלשה שימשו בתיבה, ולקו: א. כלב - נקשר. **ב. עורב** - רוקק הזרע לפי הנקבה. **ג. חם** - לקה בעורו, שיצא ממנו כוש. **וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים** - מכאן שדירת עופות טהורים עם הצדיקים.

'וזהו עלה זית מרף בפיח' - אמרה יונה לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם.

'למשפוחתיהם יצאון מן התיבה' - 'למשפוחתם' ולא הם.

שלא אליעזר עבד אברהם את שם בן נח: שבתפוחיהם יצאו מן התיבה, הרי שהיו כל אחד לבדו, ואיך הכנתם לכל אחד ואחד חפצו השיב: עבד גדול היה לנו במתיבה, בפרה שדרכה להאכילה ביום - האכלנו ביום, שדרכה להאכילה כלילה - האכלנו כלילה, ולא ידע כל מה אוכלת היקית, פעם אחת פתח רימון ונפלה ממנו תולעת ואכלה, וכך ידע מה להאכילה. אמר: 'חמה אחזתו ולא היה צריך מזונות, שאין לך חמה וזנה פחות מן מימים ויורת מ"ב ימים'. ואשיבה' (עוף החול) ראוהו בן ספון מחרדו, ואמר לו שכיון שראה שטרוד לא רצה להטרידו לבקש מזונו, בירכו בו שלא ימות לעולם, שנאמר 'ואמר עם קני אחרו וכוהול ארבה ימים'.

אמר שם הגדול לאליעזר: מה עשיתם כנגד מלכי מזרח ומערב. השיבו: הושיב הקב"ה את אברהם מימינו, וורקנו עפר ונהיה לחברות וקש ונהיה לחיצים.

סנהדרין דף ק"ט. יום שב"ק פרשת ויקרא ו' ניסן תשפ"ה

דף ק"ט - ע"א

נחום אנש וגו' זו אמר על כל מקרה: גם זו לטובה. כשהוצרכו ישראל לשלוח דורון למלך שלחווה עמו כיון שלמדו בנסים / כשבא למלון וסיפר מה יש לו וגבו הדורון שבארגו ושמו תחתיו עפר / כשבא לפני המלך וראה שיש בו עפר ביקש להורגו אמר וגם זו לטובה / כל אליוהו כדומת אמת מהם, ויסר שמו הוא מעפר אברהם איבנו שנהפך עפרו לחברות ואין לחיצים / היה להם מלחמה עם מחון שלא יכלו לו, ניסר לזרוע אותו עפר ונהיה לחיצים / וכוסיס לנחום לבית גנזי המלך מלילות הארגו בזהו / כשבא למלון וסיפר להם הלכו למלך להביא עוד עפר, ונמצא סתם עפר, וחרגו.

דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא - אמרו: בנהה מגדל ונעלה לקיעו ונכה אותו בקרדומות כדי שיזוכו מימיו. צדוקי בעמרבא מדוע בנו בקבעה והרי היה להם לבנותו על אחד הרמים.

דור הפלגה נחלקו לשלשה כיתות - אחת ואמרת נעלה ונשב שם - הפיצה השם, ואחת ואמרת נעלה ונעשה שלמה - נעשו כפולים ורוחות וזדים וילין, ואחת ואמרת נעלה ונעבוד עבודה זרה - בבלבל לשונם, כאמור 'כי שם בלל ה' שפת כל הארץ'.

רבי נתן ואומר כולם לשם עבודה זרה נתכוונו - שאמרו 'נעשה לנו שם', ונאמר בעבודה זרה 'ושם אליהם אחרים לא תכירו'.

מגדל דור הפלגה - שליש - שרף, שליש - בלעל, שליש - קיים. כל הנומד סובב המגדל ורואה איריה ונגובה - משכה. ולכן בכל בורסתיא סימני ד' לתורה, 'לורסי' - בור שנתרוקן מימיו.

אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא - שנאמר 'ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד', רעים בעולם הזה וחטאים לעולם הבא. **לרבי יהודה:** רעים' - בגופם, כנאמר 'ואיך אעשה הרעה הגדולה האות וחסותאי לאלוקים', 'וחטאים' - במבונם, כנאמר 'ואיך ביהי כח חטא', 'לה' - זה ברכת השם, 'מאור' - שמתפוננים וחוטאים. **לבריתאי:** רעים' - במבונם, כנאמר 'ודעה עינך בארץ האביון', 'וחטאים' - בגופם, כנאמר 'וחסותאי לאלוקים', 'לה' - זה ברכת השם, 'מאור' - זה שפיות דמים, כאמור 'וגם ים נשף במשה הרבה מאור'.

נתגאו אנשי סדום רק על טובה שהשפיע להם הקב"ה - שנאמר, 'ויאמר מננה יצא להם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרת זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שופתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל', אמרו: וכי מאנח שארץ מננה יצא להם ועפרת זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסר ממון, בואו ונשכח תורת רגל מארצנו.

עד אלה תולדותיו על איש תרצחו כולכם נטויו דרך הדחוויה - שהיו נותנים קניניהם בבעלי ממון ומשיבים אותם אצל קני נטויו ודוחיים אותם לעליהם, ובאים וכוסיס ממנו.

'חתי' בחשך תמים וימם חתמו לנו לא ידעו אור' - שהיו נותנים קניניהם בבעלי ממון וקופדיים אצלו אפסיסמון ומניחים אותו בבית גזניה, לערב באים ומרזיחים אותו ככלל שנאמר 'ישובו ליהם מכלל וישובו עיר', ובאים וחותרים את נטוטיים הממון, וכשדריש את רבי יוסי בצפירי חתרו הגנבים באותו לילה חשמו אותם מחשורת בצויהם, וכשבאו לטעון לו התנצל שלא ידע שיבואו הגנבים. כשפטר רבי יוסי שפענו מרובי ציפורי דם.

דף ק"ט - ע"ב

תקנת אנשי סדום: מי שיש לו שור אחד - ירעה את כל בהמות העיר יום אחד, ומי שאין לו כלל שוורים - ירעה אותם שני ימים. נתנו ליתמן כל אלמנה לרעות את השוורים, הלך ונחשוט, ואמר: מי שיש לו שור יקבל עור אחד, ומי שאין לו יקבל שני עורות - נשם שבתחילתי שם ואין לו שוורים, הך כמול ממי שיש לו כן כרס דין. **ב. העובר את הנחר על ידי מעברת** - כותב לבעליו את אחד, ומי שלא עבר דרכה - נתן שני זוזים. **ג. המגבל לבנים** ללפניו שורה של לבנים, בא כל אחד מאנשי העיר ולקח לבניה אתה באומרו: וכי מה החסרתי אותך, והלא לקחתך רק לבניה אחת. **ד. השוטט לפניו שום או אכל ליביש**, בא כל אחד ונטול את כ"ל'.

ארבעה דיינים היו לסדום - שקראי, זיפיי, מצלי דינא. מי שהכה אשת חבירו, והפילה חולד - אומרים בלעלעה. תן לו אשתך עד שתשוב לתתעבר, מי שחיתך אוזן חמור חבירו - פסקו שיתן לו החמור עד שיצמיח אוזן חדשה. מי שפצע חבירו - אמרו שיתן לו שכר על שהקני לו דם. מי שעבר במים, ולא השתמש במעבורת - יתן ח' זוזים.

פעם נקלע כובס לסדום, ועבר הנחה, אמרו לו: ת' ד' זוזים, השיב שעבר במים. אמרו לו: אם תן כ' ח' לא נתן ופצעה. בא לפני הדיין, ופסק לו שיתן שכר על הקזת דמו ונוד' ח' זוז על שעבר הנחר.

אליעזר עבד אברהם נקלע לסדום, פעם, בא לפני הדיין, ופסק לו שיתן שכר הקזת דם. משל מקל בפצעה את הדיין, ואמר לו שיתן שכר שמועיל על על הקזת הדם לזה שהיכה אותו תולתו.

מיטת אנשי סדום שהיו מלינים עליה אורחים - כאשר היה האורח ארוך יותר מהמיטה היו חותכים אותו, ואם היה נמוך מדאי היו מותחים אותו. כשנקלע לשם אליעזר רוצו להשיכיו, אמר להם שמיים שמתה אמו נדר שלא לישן על מיטה.

כאשר היה נקלע עני לסדום - נתנו לו כל אחד דינר ושם הנותן כתוב על המטבע, ולא נתנו לו פת כדי שימות, וכשמת בא כל אחד ונתן מטבע.

אנשי אשתו הגטו בניניהם שכל מי שמזמין אורח לסעודת שמחה יקחו ממנו בגדיו - פעם נקלע אליעזר שם לסעודה, והתכבס בסוף הקריאהם, וכשאלוהו מי הזמיני אמר ליושב בציוו אתה הודמתני, חשש שלא שישמעו דבריו ויקחו בגדיו וילביסו בו, וכך רעה וכלעל עד שבחזרו כולם אליעזר את הסעודה.

ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה - על עיסקי נערה, שהוציאה פת לעניי בכד כשהלכה לשאוב מים, ונתגלה הדבר לבני סדום, ומשוחה בדבש והניחוה בראש החתומה, עד שבאו הדבוריים ואכלוה.

מרגלים אין להם חלק לעולם הבא: שנאמר 'זימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה במגפה', ו'זימותו' - בעולם הזה, 'במגפה' - לעולם הבא.

'קורח'

עדת קורח - לרבי עקיבא: אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר 'ותכס עליהם הארץ' - בעולם הזה, 'ויאבדו מתוך הקהל' - לעולם הבא. **לרבי אליעזר:** עליהם נאמר הכתוב ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל'. **לרבי יהודה בן בתירה:** הרי הם באידיה המתבקשת, שנאמר 'העית'י כשה אונב בקש עבדך כי מצותיך לא שכתח'.

'ויקה' - לקח מקח עד לעצמו. **'קורח'** - שנעשה קרחה בירשאל. **'בן יצהר'** - בן שהיהתי עליו את כל העולם צההרים.

'בן קהת' - בן שהקחה שיני מולידיו. **'בן לוי'** - בן שנעשה לויה בגיהנום. ולא נכתב 'בן יעקב' - בן שעקב עצמו לגיהנום, משום שביקש יעקב רחמים על עצמו, כנאמר 'בסודם אל תבוא נפש' - אלו מרגלים, 'בקהלם אל תחד כבוד' - זה עדת קרח.

'דתן' - שעבר על דת אל-**'אביים'** - שאיבר עצמו מלעשות תשובה. **'ואון'** - שישב באנינות, **'פלת'** - שנעשע לו פלאות, **'בן ראובן'** - בן שראה וחבין.

סנהדרין דף ק"י. יום א' פרשת צו ח' ניסן תשפ"ה

דף ק"י - ע"א

שאל און בן פלת אמרה לו: מאי נפקא לך מינה, בין אם משה יהיה הרב, ובין אם קורח הרב, אתה קר תישאר תלמיד. שאל אותה מה יעשה שהרי היה בעדת קורח ונשבע שאין יקראו יבוא עמדה. אמרה: יודעת אני שכל אנשי העדה קדושים ולא ואין מסתכלים בעירוה, ושא כל נעשה ואני אצילך. ורשקה אותו יין עד שנשתכח, והשכיכה אותו ונתנה האוהל, ושבח בפת האוהל כשנערתיה סתורות, וכל מי שבא אליו קראו לו אהרן ואתה חזר אליעזר לא, ובין כך נבלע עדת קורח.

אשת קורח אמרה לו: ראה מה עושה משה, הוא עצמו מלך, הוא אחיו מינה לכהן גדול, ואת בני אחיו לסגני כהונה. כשמיבאים תרומה אמר שיהא לכהן, ונשונתיים לכסם מערב אומר לכסם ליתן תרומת מועד' וכוון, ומפני שנתן עיניו שערכים, שלא יזיח בכסם בלך צדקה ומתונו גוזז את כל שערכם, ומשחק בכסם כאילו הייתם עשויים, ואמנם חטובים עליו כרעי'. השיב לו: והרי גם משה עצמו גילה כל שעריו. השיבה: כיון שכל מה שבאתם עושים לכבודו אתם עושים, אומר 'תמות בפני עם שליטים', ועוד, שנאמר תפיל תכלת על כנפי בגדיכם, ואם הצוזה היא בתכלת מדוע לא יעשר לו הבגד ממנו, והוצא אתה בגדי תכלת, וכסה בהם את כל בני בית מדרשך.

כחמות נשים בנתה ביטה - זו אשת און בן פלת, **'ואולת בידה התרסנה'** - זו אשת קורח.

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמושים ומאתים' - עומדים שבעדה. **'קריאי מועד'** - שיודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים. **'אנשי שם'** - שהיה להם שם בכל העולם.

וישמע משה ויפול על פניו - שחזרו מאשת איש, שנאמר 'ויקנאו למשה במחנה' - וכל אחד קינא את אשתו ממשה, שנאמר 'משקש' אתה לא האהל ונטה לו מתוך מחנה'.

